

Обраћање високог представника Валентина Инцка пред Савјетом безбједности УН-а

Вриједи изговорена ријеч.

Госпођо предсједник, цијењене чланице Савјета,

Дозволите да на почетку захвалим овом савјету и његовим чланицама на континуираној пажњи коју посвећују приликама у Босни и Херцеговини.

Као што сам истакао у извјештају генералном секретару, упркос неким позитивним корацима које је вођство Босне и Херцеговине предузело у правцу евроатлантских интеграција, што свим срцем поздрављам и подржавам, темпо стварних реформи и даље је спор, а наш заједнички циљ, одржива стабилност земље, још увијек није постигнут.

Током периода који овај извјештај покрива, Босна и Херцеговина је направила важан корак ка статусу кандидата за чланство у Европској унији, када су, у фебруару, власти предале више од 20.000 страница одговора на Упитник Европске уније. Земља је такође успјела да усвоји неколико стратегија као и пакет измјена из области акциза, што је омогућило добијање средстава из Међународног монетарног фонда.

Ови важни кораци показали су да политички лидери, када имају заједнички циљ, могу да постигну компромис и нађу рјешење.

Нажалост, мало је таквих постигнућа, будући да многи од најистакнутијих изабраних званичника остају несразмјерно фокусирани на националистичка питања која продубљују подјеле. То се огледа у раду институција и јавној реторици неких од јавних личности на највишим функцијама.

Истовремено, тијела и надлежности на државном нивоу стално се оспоравају и угрожавају, на начин који противрјечи логици интеграције са европским структурама.

* * *

Даме и господа,

Као што сам и раније извјештавао, неодговорна и хушкачка реторика која оспорава основе Мировног споразума није нова. Али у посљедњих шест мјесеци свједоци смо забрињавајуће ескалације таквих изјава.

Као што је јасно наведено у мом извјештају генералном секретару, дубоко ме забрињава што су у посљедње вријеме неки политичари показали спремност да помињу чак и могућност новог сукоба, укључујући и контроверзне изјаве водећих бошњачких политичара, који су сугерисали да је у току поновно наоружавање како би се "одговорило" на хипотетички ратни сценарио.

Те изјаве услиједиле су након претходне полемике о набавци великих количина наоружања дугих цијеви, војног типа, од стране полиције РС те медијских написа о националистичким екстремистичким групама.

Неки високи званичници из Републике Српске такође су наставили са хушкачком реториком, оспоравајући државност Босне и Херцеговине и заговарајући отцјепљење као крајњи циљ. Даване су и јавне изјаве којима су величани осуђени ратни злочинци и позивано на повратак војске РС. Неки хрватски званичници су износили идеје о територијалној реорганизацији земље и пријетили распадом државе уколико се актуелна изборна питања не ријеше онако како то њима одговара.

Све јавне личности морају да бирају ријечи пажљиво и одговорно. БиХ је јединствена, мултиетничка, суверена држава која се састоји од два ентитета, у којој сви грађани – три конститутивна народа и Остали – живе и раде заједно, а изабрани званичници прије свега имају обавезу да доприносе миру и помирењу.

* * *

И то је генерална политичка клима у којој Босна и Херцеговина улази у још један изборни циклус.

Прије шест мјесеци, обавијестио сам Савјет о опасности од дубље политичке кризе након октобарских избора, уколико се странке прије њих не договоре о правилима за индиректне изборе за један од домова Парламента Федерације, Дом народа.

Након одлуке Уставног суда из 2017., којом су оспорене одредбе Изборног закона о овом питању, државни парламент мора усвојити амандмане на тај закон. У супротном, формирање власти (у цијелој земљи) након избора могло би да буде изузетно тешко.

Европска унија и Сједињене Америчке Државе тренутно раде на томе да омогуће постизање споразума између главних политичких странака о овом питању, а у томе имају подршку и мог уреда. Али крајња одговорност налази се на политичким лидерима. Постоји низ могућих рјешења која би могла да обезбиједи компромис, уколико су водеће странке вољне да одступе од максималистичких захтјева и преговарају у најбољој намјери. Али вријеме истиче.

Док траје моје обраћање, Централна изборна комисија најавиће одржавање општих избора почетком октобра, иако рјешење за Дом народа није пронађено.

* * *

Још један разлог за забринутост у Босни и Херцеговини је погоршање у области владавине права.

Истакнути изабрани званичници и даље занемарују или пак одбацују правоснажне одлуке судова на државном нивоу, а корупција у политичком систему је раширена.

Оба ова елемента постала су видљива у случају који се тиче правосуђа на државном нивоу. У јулу 2017. године, Уставни суд БиХ прогласио је неуставним неколико одредби из Закона о кривичном поступку БиХ.

Будући да је прошао рок од шест мјесеци, а да Парламент БиХ није исправио овакво стање, Суд би ускоро могао да донесе одлуку о неизвршењу и остави правосуђе БиХ без потребних инструмената за борбу против организованог криминала и корупције.

Жалосно је да се неке политичке странке противе усвајању амандмана који су у складу са међународним стандардима. А доста тога говори чињеница да су странке које се томе противе исте оне које оспоравају државне и постојеће аранжмане у Федерацији БиХ.

* * *

Исто тако морам још једном да нагласим чињеницу да грађани у Мостару још увијек не могу да остваре своје основно демократско право да бирају своје локалне представнике – не могу реализовати то право већ десет година – због тога што странке у Парламенту нису спровеле одлуку Уставног суда БиХ која се односи на изборни систем у Мостару.

Охрабрен сам чињеницом да су представници неколико политичких странака у Мостару почели да се састају у Мостару на сопствену иницијативу, што дјелује као искрен покушај да се ово питање напоскон ријеша.

Апелујем на странке да постигну компромис који ће да омогући грађанима Мостара да остваре исто демократско право да бирају своје локалне лидере као и грађани у другим дијеловима земље.

Такође бих желио да подсјетим на дугоочекивану имплементацију одлуке Уставног суда која се односи на одлуку високог представника, а тиче се равноправности и конститутивности Срба у Федерацији, што треба да буде рефлектовано у три кантонална устава, а на што се чека више од 15 година.

* * *

Даме и господо,

Да закључим, ситуација у Босни и Херцеговини захтијева непрекидну пажњу и јединствен напор

међународне заједнице.

Босна и Херцеговина је направила огромне помаке од завршетка сукоба 1995. године у изградњи својих институција и успостави безбједности и нормалног живота.

Међутим, овај напредак не смијемо да узимамо здраво за готово.

Иако су лидери у Босни и Херцеговини и даље опредјељени за интеграцију у Европску унију, то још увијек нема утицаја на свакодневну политичку климу у којој су неки политичари сувише спремни да посегну за неодговорном реториком и стиче се утисак да су примарно заинтересовани за очување сопствених позиција.

Постоји ризик да ова подијељеност и осјећај нелагоде у вези будућности земље постепено продру у ткиво друштва. А не смијемо да заборавимо ни ризик од национализма и екстремизма на свим странама у комбинацији са све присутнијим осјећајем да се земља налази у стању социјално-економске стагнације.

Из тог разлога сам увјерен да међународна заједница мора хитно да појача своје напоре на промовисању помирења у Босни и Херцеговини и региону. Уједињени народи су, заједно са осталим организацијама, институција која у том смислу може да има проминентну улогу у предузимању ових напора.

Осим овога што сам већ навео, потребно је да промијенимо начин вођења политике у БиХ. Ова промјена мора да дође од самих политичара, а ми као међународна заједница, појединачно и колективно, заинтересовани смо да подстакнемо ту промјену.

За почетак, у датим околностима, морамо да задржимо све инструменте који су нам на располагању за спречавање сваког даљег погоршања ситуације. Овдје мислим на цивилне и војне извршне мандате.

Такође сам увјерен да морамо детаљније да дефинишемо шта садрже реформе потребне да земљу поведу напријед и да будемо спремнији да реагујемо на изјаве и потезе водећих политичких лидера када они својим наступима стварају ризик од додатне дестабилизације политичког и безбједносног окружења.

На крају, апеловао бих на све нас, као међународну заједницу, да будемо јединствени у свом приступу и да координишемо наше напоре. На крају крајева, циљ нам је заједнички: суверена, јединствена и децентрализована, али исто тако и стабилна и функционална Босна и Херцеговина. Увјерен сам да сви желимо да Босна и Херцеговина буде свијетао примјер толеранције и повјерења у којој је традиционално могућ заједнички живот свих култура, народа и грађана.

Хвала.